

Fosen brann og redningstjeneste - rapport fra forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Ørland kommune

Møtedato

24.02.2023

Saknr

01/23

Saksbehandler Torbjørn Berglann**Arkivkode** FE-037, TI-&58**Arkivsaknr** 22/26 - 11**Forslag til vedtak**

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og legger den fram for kommunestyret med denne innstillingen:

1. Kommunestyret ber om at kommunedirektøren følger opp vedtakene i Utvalg for strategi og drift og kommunestyret om å styrke dialogen mellom eierrepresentant og eierorganet. Dette for å sikre at kommunen som eier blir involvert i viktige beslutninger om selskapene.
2. Kommunestyret ber eierrepresentanten om å fremme forslag til representantskapet om:
 - a. å vedtektsfeste at Fosen brann og redningstjeneste skal ha valgkomite for styrevalg og at komiteen skal ha retningslinjer for arbeidet.
 - b. at selskapsavtalen oppfylder kravene i lov om interkommunale selskaper
 - c. at selskapets styre rapporterer til representantskapet om
 - i. oppdatering av beredskapsanalysen inne høsten 2023
 - ii. tiltak for å styrke økonomistyringen innen 1.5.2023
 - iii. tiltak for å revidere, digitalisere og gjøre internkontrollen kjent innen 1.5.2024

Vedlegg

Rapport - Fosen Brann og redningstjeneste IKS

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Åfjord og Ørland kommune har samarbeidet om en forvaltningsrevisjon av Fosen brann og redningstjeneste, FBRT. Revisjon Midt-Norge har samtidig utført en eierskapskontroll. Resultatet av begge kontrollene er samlet i den vedlagte rapporten.

Resultater fra eierskapskontrollen

Eierskapskontroll er å undersøke om den som utøver kommunens eierskap gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak. Eksempelvis om vedkommende handler i samsvar med vedtatt eierskapsmelding eller om kommunestyrets styringssignaler viderebringes i representantskapet.

I eierskapskontrollen undersøker revisor om *kommunen* ivaretar av eierskapet i selskapet i samsvar med kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Revisor konkluderer med at

- De folkevalgte sannsynligvis ikke har mottatt tilstrekkelig opplæring om eierstyring.
- Kommunikasjonen mellom eierrepresentanter og kommunestyret før og etter selskapets representantskapsmøter har manglet. Revisor gjør oppmerksom på at rutinene for eierstyring og tilbakerapportering etter eiermøter nylig er vedtatt i kommunen.
- Det er gjennomført flere arbeidsmøter i selskapet i løpet av 2022. Dette styrker eierinvolveringen i selskapet og medfører at selskapets utfordringsområder forankres mer i dialog med eiere.
- Selskapets vedtekter inneholder ikke bestemmelser om bruk av valgkomite for styrevalg. Det eksisterer heller ikke retningslinjer for valgkomiteens arbeid.

På bakgrunnen av resultatene av undersøkelsen anbefaler revisor Ørland kommune å:

- Vurdere krav om årlig tilbakemelding/rapportering til kommunestyrene fra selskapene som inngår i kommunens eierskap.
- Vurdere flere opplæringstiltak om eierskap til kommunestyret.
- Vedtektsfeste bruk av valgkomite for styrevalg, samt utarbeide retningslinjer for valgkomiteens arbeid.

Resultater fra forvaltningsrevisjonen

Revisor har undersøkt om selskapet overholder lovverket på flere av selskapets arbeidsområder; forebygging, beredskap, kompetanse, økonomistyring og internkontroll.

Revisor konkluderer med at:

- Beredskapsanalysen ikke er i henhold til nye krav. Analysen er styrende for arbeidet og må vedtas på nytt.
- Det er mangelfull bemanning ved Roan brannstasjon. Utfordringene med å rekruttere personell må fortsatt ha selskapets oppmerksomhet.
- Selskapets økonomistyring har flere formelle mangler; manglende styresaker om budsjettkontroll i 2021 og 2022, ikke vedtatt økonomiplan, ikke vedtatt årsbudsjett for 2022 i representantskapet, formelle feil i budsjettoppsettet for 2022, årsregnskapet for 2021 ble ikke behandlet innen fristen.
- Selskapsavtalen har noen mangler i forhold til kravene i IKS-loven.
- Internkontrollen mangler jevnlig revidering og oppfølging av sentrale dokumenter. Revisor påpeker at selskapet har flere flere arbeidskrevende manuelle system, blant annet for arkiv, lønn og arbeidstid.

Revisor anbefaler at selskapet:

- Vedtar ny beredskapsanalyse for virksomheten.
- Sikrer at økonomistyringen med formelle økonomidokumenter i selskapet behandles etter formelle krav til dette i styrende organer. Kompetansetiltak knyttet til økonomistyring kan med fordel vurderes i selskapets ledelse og styre.
- Reviderer selskapsavtalen knyttet til påpekte mangler.
- Reviderer flere dokumenter knyttet til selskapets internkontroll.
- Vurdere et helhetlig kvalitetssystem for å sikre jevnlig oppfølging av selskapets rutiner og prosedyrer.

Vurdering

Eierstyring

Revisors konklusjoner om eierstyringen er delvis ivarettatt i eiermeldingen, der det blant annet står følgende styringen av om interkommunale selskaper: "... Det er derfor viktig med dialog mellom kommunen og kommunes valgte representanter i representantskapet, og at denne dialogen skjer på et grunnlag som er forankret i kommunestyret." Det er nærliggende å forstå dette som at det skal være en dialog mellom eierrepresentant(e) og kommunestyret i forkant av møter i generalforsamlinger og representantskap. På den måten kan kommunestyret instruere eierrepresentanten til å fremme kommunestyrets syn i viktige eierspørsmål. Sekretariatet er ikke kjent med at kommunestyret har behandlet noen slike saker i nye Ørland kommune. Kommunens eierskapsutvalg, sak USD 22/56, Utvalg for strategi og drift, har nylig behandlet en sak om styrking av dialogen med selskapene.

Administrasjonen har dermed allerede fått ansvar for å involvere kommunestyret i eierstyringen av kommunens viktigste selskaper. Vedtaket skal iverksettes i løpet av 1. tertial 2023.

I kommunestyrets behandling av rapport fra eierskapskontroll av Kopparn Utvikling, sak KST 23/008 ba kommunestyret kommunedirektøren om å tilrettelegge for at nytt kommunestyre gjennomgår opplæring om eierstyring innen 2024.

Kommunens medlemmer av representantskapet må fremme forslag til representantskapets møte om å vedta revisors anbefaling om å oprette en valgkomite som arbeider etter vedtatt instruks.

Selskapet

Fosen Brann og redningstjenestes beredskapsanalyse tilfredsstillende ikke lovkravene som ble innført i mars 2022. Dagens analyse er fra 2017. Analysen skal minimum oppdateres hvert fjerde år, eller om det har skjedd endringer som kan ha betydning for tjenesten. Rapporten sier ikke at den foreldete beredskapsanalysen utgjør et vesentlig problem for FBRT. Det går likevel klart fram av loven at analysen er én av tre som skal legge grunnlaget for organisering, bemanning og utrustning av tjenesten. For eierne vil det være av interesse at tjenesten er i stand til å løse viktige beredskapsoppgaver, samtidig som kostnadsnivået må stå i forhold til behovet. Av den grunn er det viktig for eierne at selskapet kan legge fram analyser som underbygger dette.

Revisor peker på flere mangler i økonomistyringen og anbefaler kompetansehevende tiltak for selskapets ledelse og styre. FBRT driver en virksomhet med over 80 ansatte ved fire brannstasjoner. Eierne må være trygge på at økonomistyringen er tilfredsstillende og at selskapets ledelse har kontroll på økonomien. Når økonomistyringen ikke er i henhold til lovkravene, er det styrets rolle å påpeke dette og sørge for at manglene korrigeres. De anbefalte kompetansehevingstiltakene bør settes i verk snarest. Styret bør rapportere om status for kompetansehevingstiltakene i første representantskapsmøte.

Internkontrollen skal gi selskapets ledelse og eierne rimelig sikkerhet for at selskapet utfører oppgavene i samsvar med lover, retningslinjer og eiernes vedtak. Sentrale dokument i internkontrollen er ikke oppdatert. Dokumentene er delvis også lite kjent blant de ansatte. Det er satt av midler til å kjøpe et elektronisk kvalitetssystem i 2023. Systemet er ikke tilstrekkelig, internkontrollen må likevel revideres og gjøres kjent. Sekretariatet anbefaler at styret rapporterer til eierne om dette i egen sak i første representantskapsmøte i 2024.

Revisor påpeker at selskapsavtalen har noen mangler i forhold til kravene som stilles i IKS-loven. Styret bør rette opp manglene og legge fram forslag til revidert selskapsavtale ved første mulige representantskapsmøte.

Når det gjelder den mangelfulle bemanningen ved Roan brannstasjon er ikke det noe som lar seg løse gjennom vedtak. Det går fram av rapporten at selskapet har arbeidet med problematikken. Eierne kan derfor legge til grunn at saken fortsatt har selskapets oppmerksomhet.